

Hvem er «de som trenger det mest»?

NTF har ved flere tidligere anledninger (Representantskap og etter uheldige medieutspill) vært kritisert for manglende mediekompetanse/-politikk, og har som en konsekvens tatt tak for å bedre på dette. Det er bra. Ett tiltak er en såkalt «lokalpolitisk kokebok» og en power-point-presentasjon, som lokalforeningene kan bruke i kontakt med de politiske partiene, først og fremst Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, som man forventer vil bli størst og derfor vil ha størst politisk gjennomslagskraft etter høstens stortingsvalg. Man ønsker å få tannhelsepolitikk på dagsorden i de politiske partiene før valget, og håper å få noen tannhelsepolitiske setninger med i partienes partiprogrammer, som skal vedtas på Landsmøtene i partiene denne våren. Et prisverdig initiativ. Det er mye bra i den nye «kokeboka». Nord-Trøndelag Tannlegeforening har tatt opp denne hansken og tatt kontakt med partiene lokalt/i fylket med sikte på å få en dialog med disse. I den forbindelse er det flere problemstillinger som har dukket opp, først og fremst et, etter min mening, altfor vagt og lite konkret budskap, og en mangelfull ambisjon for det tannhelsepolitiske arbeidet.

NTF har i årene fra 2002 hatt følgende grunnleggende syn og policy:

–Tannhelsen i Norge er god generelt sett

–Tannhelsetjenesten både i offentlig og privat sektor fungerer godt. Det er ikke grunn til å gjøre større endringer, men å rette opp de skjevheter som fortsatt består.

–Skal offentlig finansiering økes, så ikke i form av universelle ordninger, men ved å gi mer til de som trenger det mest.

–Det er svært lite ønskelig med reguleringstiltak i form av prisregulering eller etableringskontroll.

I de årene som har gått siden 2002 har det blitt utarbeidet to svært sentrale tannhelsepolitiske dokument, nemlig NOU 2005: 11 om «Det Offentliges Engasjement på Tannhelsefeltet» og Stortingsmelding nr. 35 (2006–2007) om «Femtidens Tannhelsetjeneste.»

Våren 2009 vedtok de ulike politiske partiene sine programmer for stortingsperioden 2009–2013. En avgjørende endring i forhold til tidligere var at Arbeiderpartiet vedtok å gå inn for en tannhelsereform (!) På det grunnlag var det forventet en politisk offensiv på tannhelsefeltet særlig etter at valget klarla at den rød-grønne regjeringen kom til å fortsette.

Sommeren 2009 igangsatte NTF et prosjekt for å drøfte ulike modeller som kunne utgjøre NTFs forslag til utforming av tannhelsetjenesten når politiske vedtak om en tannhelsereform skulle settes ut i live. Etter noe debatt på Representantskapet i 2009, fikk hovedstyret flertall for sitt forslag. Jeg var blant dem som mente at dette «policy-dokumentet» var tannløst, og det mener jeg fortsatt.

Vedtaket lød:

NTFs syn på fremtidens tannhelsetjeneste

1. Den norske tannlegeforening ber om at Regjeringen i arbeidet med ny tannhelsereform baserer seg på følgende faktiske forhold:

Tannhelsetjenesten i Norge er god hvis man ser befolkningen som helhet, men enkeltgrupper faller utenfor, og økt offentlig støtte bør gå til dem som trenger det mest.

Dagens struktur med en offentlig tannhelsetjeneste som ivaretar prioriterte grupper, og en privat tannhelsetjeneste som ivaretar den øvrige befolknings behov for tannhelsetjenester, har vært vellykket og bør opprettholdes.

2. På denne bakgrunn mener NTF at regjeringen bør bygge en tannhelseform på følgende:

Dagens organisering av tannhelsetjenesten opprettholdes, og tilgjengelighet til tannhelsetjenester må sikres.

Økt offentlig refusjon for tannbehandling bør trygdefinansieres etter følgende prinsipper:

–Refusjon gjelder nødvendig tannbehandling i henhold til faglige kriterier.

–Økt refusjon bør i første rekke tilgodese dem som trenger det mest og har dårligst forutsetninger

–for å ivareta egen tannhelse.

–Et eventuelt tak for egenbetaling bør være en beskyttelse mot særlig høye kostnader.

–Refusjon bør følge pasienten selv om pasienten har rettigheter etter Tannhelsetjenesteloven

Det må etableres samhandling med helse- og sosialtjenesten slik at nødvendig tannbehandling inngår i det tilbud personer med langvarige og sammensatte behov mottar.

Personer med rett til offentlig tannhelsetjeneste, som allerede har en privat tannlege, bør ha rett til å opprettholde behandlervalget uten å miste retten til offentlig finansiering.

For å styrke konkurransen og pasienters mulighet til å innhente opplysninger om tannleger og prisnivå bør det opprettes en offentlig prisportal der alle som tilbyr tannhelsetjenester registreres.

Dette policy-dokumentet har vært retningsgivende for Hovedstyret i de drøftingene med forvaltning og politisk ledelse som har funnet sted de senere år. Vedtaket ga Hovedstyret godt med handlingsrom og derved mulighet til selv å utforme hvordan/i hvilken retning foreningen skulle påvirke den nye Tannhelsetjenesteloven.

Jeg stiller spørsmål ved om dette arbeidet har vært godt nok...har NTF hatt for lave ambisjoner i sitt påvirkningsarbeid ?

I Soria Moria II sa den rød-grønne regjeringen følgende om sine mål for tannhelsefeltet:

Regjeringen vil sikre tilgjengeligheten til tannhelsetjenester og følge opp stortingsmeldingen om framtidens tannhelsetjenester, St. meld. nr. 35 (2006–2007). Vi har som mål at det offentlige gradvis skal ta et større ansvar på tannhelsefeltet, og utrede ulike modeller med sikte på at det etableres et tak på hvor mye den enkelte selv skal dekke av utgifter til nødvendig tannbehandling.

Vi vil innføre gratis tannhelsekontroll for eldre over 75 år.

Det siste punktet ble vedtatt gjennom nasjonalbudsjettet for 2013. Men, hvorfor i all verden måtte NTF, ved presidenten, gå ut og støtte innføringen av gratis undersøkelse til de over 75 år, når det finnes andre og langt bedre måter å bruke alle de (40) millionene på ?

Ellers har lite skjedd, bortsett fra at det storstilte prosjektet «Prisportal for Tannhelsetjenester» (www.hvakostertannlegen.no) nylig ble lansert. Jeg har ingen tro på at det vil resultere i noe positivt for tannhelsen til folk flest – men, det er vel heller ikke intensjonen? Den ventede nye Tannhelsetjenesteloven lar fortsatt vente på seg, og fra arbeidet med denne har det så langt ikke kommet mange lekkasjer. Men, svært få har noen tro på en særlig omfattende tannhelsereform når den nye loven foreligger. NTF har gjennom sin tannhelsepolicy, om «mer til de som trenger det mest» – «millioner til de få heller enn milliarder til alle» – heller ikke bidratt særlig til å løfte troen på en tannhelsereform.

Er virkelig alt så såre vel på tannhelsefeltet i 2013 ???

Hvem «trenger det mest» ???! Her er NTF svært lite konkrete

Hva er vitsen med å jobbe så hardt mot de politiske partiene hvis vi ikke har andre ønsker enn «mer til de som trenger det mest»...? Det budskapet sier jo egentlig ingen ting, akkurat som mange av formuleringene i partiprogrammene til partiene, uavhengig av felt. Jeg føler at vi trenger å være langt mere konkrete.

Jeg er uenig i at det ikke er «noen grunn til en tannhelsereform». Dette er altfor tilbakeholdent...hvor ofte har vi/NTF sjansen til å få til en tannhelsereform gjennom en ny Tannhelsetjenestelov ???! Alt som vedtas i lovs form er langt mer forpliktende enn løse, vage og uforpliktende formuleringer i et parti-program til et parti som ikke nødvendigvis kommer i posisjon engang..

Før årets Stortingsvalg satte Ap ned fire undergrupper til programkomiteen som skulle komme med innspill til partiprogrammet. Velferdsutvalget ble ledet av Hadia Tajik og kom med følgende forslag til formuleringer i programmet om tannhelse:

«God tannhelse skal være et allment gode. Folkehelseiltak på mange områder har sikret flertallet av befolkningen god tannhelse og lave kostnader til videre forebygging og behandling. Arbeiderpartiet vil fortsette arbeidet mot sosial ulikhet i denne delen av helsetjenesten med målrettede satsinger.

Arbeiderpartiet vil:

- *Videreutvikle forebyggende arbeid for god folketannhelse.*
- *Prioritere lave eller ingen egenandeler for tannhelse til dem som har de største problemene.*
- *Forbedre tannhelsetilbudet til folk under offentlig omsorg.»*

Dersom dette blir vedtatt vil Ap gå vekk fra målsetningen om en tannhelse-

reform der det offentliges ansvar skal utvides til å omfatte alle. Målet blir å bedre dagens system for de som trenger det mest dersom Velferdsutvalgets formuleringer blir vedtatt. Da blir faktisk Ap mer på linje med Høyre og Frp.

Spørsmålet om en ny tannhelseform kan fort bli en stor og viktig debatt i Ap, ettersom det handler om hvorvidt tannhelsetjenesten skal være et offentlig eller privat hovedansvar.

Ved forrige landsmøte ønsket heller ikke programkomiteen eller ledelsen i Ap en mer forpliktende formulering,, men da ble de overkjørt av sitt eget landsmøte som «tvang» på plass et mer omfattende vedtak, til tross for motstand både fra statsminister og helseministere.

Verken Høyre eller Frp har signalisert at de ønsker en (mer omfattende) tannhelsereform, så uten at tannhelse blir et debatt-tema i valgkampen, er det enda mindre grunn til å være optimist i forhold til at det kan bli en tannhelsereform i den nye Tannhelsetjenesteloven.

Det finnes tre systemer for offentlig finansiering av tannbehandling i Norge: Lov om tannhelsetjenesten, Lov om sosiale tjenester og Lov om folketrygd.

Lov om tannhelsetjenesten § 1–3. definerer hvilke grupper Den offentlige tannhelsetjenesten skal gi et regelmessig og oppsøkende tilbud til (gruppe A-F).

Folketrygdloven (§ 5–6; tannlegehjelp) gir bestemte grupper hel eller delvis refusjon for tannhelse-tjenester. Folketrygdens ytelser til tannbehandling er begrenset i forhold til ytelser til annen medisinsk behandling. All tannbehandling som det gis stønad til er unntaksbestemmelser.

Når behovet for tannbehandling skyldes en av flere definerte sykdommer/tilstander/skader, kan det ytes stønad/trygd/støtte fra Folketrygden/

NAV/Helfo. Det er 14 innslagspunkter/grupper per i dag.

(Andre bestemmelser som gir rett til tannhelsetjenester:

Personer som på grunn av et rusmiddelproblem har mottatt tjenester etter Sosialtjenesteloven i tre måneder eller mer, og personer under legemiddelassistert rehabilitering (LAR)

Fengselsinnsatte. Tilbud om tannhel-seundersøkelse samt nødvendig forebyggelse og vanlig tannbehandling til innsatte med opphold lenger enn tre måneder.

Beboere i statlige mottak har rett til tannbehandling etter bestemte regler.)

Langt flere/større grupper bør få refusjon gjennom Folketrygden/ HELFO!

Hvem er mest kompetente til å definere hvem som trenger offentlig støttet tannbehandling? En utvidelse av det offentlige ansvar koster penger, og hvem bevilger disse? En ser allerede hvordan (embetsverket gjennom råd til) politikerne reduserer/omprioriterer når utgiftene øker mer enn man regnet med, i en gruppe. Men, hvordan beregner man hva som er «rett» beløp? Er det mulig? Er det ikke slik at det er pengene som styrer og ikke behovet? Nettopp derfor er det viktig å konkretisere langt bedre enn tilfellet er i dag hvem som skal omfattes i de ulike gruppene. Her er det behov for det jeg vil kalle en ny reform, spesielt om man ønsker å realisere ønsket om at det offentlige skal ta et større ansvar for tannhelsen i befolkningen. Og, er det ikke det vi (NTF) vil?

Jeg mener at innslagspunktene i Folketrygdloven per i dag fungerer altfor ekskluderende. Jeg ser likevel at det ikke kan være slik at den enkelte tann-

lege alene kan bestemme hva som er behovet og hva/hvilken behandling det offentlige skal dekke. Kravet til dokumentasjon bør styrkes og HELFO bør kontrollere bedre at det de dekker er innenfor de retningslinjene som er gitt.

I en ny Tannhelsetjenestelov bør rettighetene til hele gruppe C revideres. Gruppen bør omdefineres og man bør sørge for at de som trenger det mest får mest gjennom å knytte retten til gratis behandling til pasientens (pensjons)inntekter, og ikke til om vedkommende er i institusjon/hjemmesykepleie eller ikke. Personlig inntekt/formue har staten allerede god oversikt over, og det bør derfor være mulig å innføre et *rettighetskort til tannbehandling* (og eventuelle andre ting som gruppen kunne få dekning for).

I gruppe C trengs virkelig en reform (!)... det er mange som faller utenfor, fordi de ikke får hjemmesykepleie/syke-hjemsplass/institusjonsplass, og mange som IKKE trenger gratis behandling...eldreomsorgen har forandret seg mye siden 1984! Hva med å gi alle som trenger Helprotese gratis behandling? Alle som kan bruke proteser, bør vel som et minimum, kunne få en protese?... Selv et så enkelt kriterium vil treffe bedre enn dagens lov/ordning, som er utdatert for lenge siden.

Til slutt vil jeg slå et slag for NTFs punkt om bedre samhandling mellom helse- og sosialtjenestene. Her er jeg overbevist om at det er mye å hente. Vedtak om støtte til tannbehandling etter Sosialtjenesteloven preges av tilfeldigheter og urettferdighet. Hvilken kommune du bor i (kommuneøkonomi) og hvilken saksbehandler har trolig mye å si for avgjørelsen.

I stedet for slik stønad vil jeg foreslå at det innføres en *gruppe 15* under

NAV/Helfo. Denne bør omfatte alle som tannlegene mener faller utenfor de øvrige 14 gruppene, av en eller annen grunn, og som tannlegen, p.g.a. *særskilte forhold*, mener bør ha krav på offentlig støttet tannbehandling. Dokumentasjon på disse forholdene må kreves og vedlegges en søknad, som sendes inn til en rådgivende tannlege. Denne avgjør om pasienten får støtte (100% = gratis behandling) eller ikke, og hvilken behandling som skal dekkes. En slik ordning vil gi mer enhetlig (saks- og tann)behandling av pasientene, gjøre utbetaling til tannlegen enklere og gi flere mulighet til å få dekket «et nødvendig minimum» av tannbehandling etter de samme reglene. Oppsamlet behandlingsbehov bør, i seg selv, ikke være en «særskilt grunn».

Refusjonstakstene for behandling dekket av Helfo, bør søkes mer lik et gjennomsnitt av honorartakster, slik at egenandelene reduseres. Disse er for mange et hinder for å få gjort nødvendig behandling. Hvorfor har det ikke skjedd noe mer på dette området? (Nå bør dette være mulig gjennom den informasjonen man får gjennom Markedsportalen).

Og, all refusjon bør følge pasienten. Det står endatil i NTFs policydokument!

Jeg savner et mer offensivt NTF! Trodde det skulle bli litt mer giv med en ung, og engasjert ny president... Bra at kommunikasjonsbiten er blitt satt litt mer i system, men *NTF bør/må ha et (mer) konkret og tydelig budskap!*

Stein Tessem
stein.tessem@ntfk.no